

Opinia o dysertacji doktorskiej pani mgr Anny Czerwińskiej-Trzaskomy pt. *Interferencja w nauczaniu języka polskiego jako obcego użytkowników języka białoruskiego i rosyjskiego – studium przypadku grupowego* (kmpis ss. 296)

Głównym zadaniem, wyznaczonym sobie przez autorkę opiniowanej dysertacji doktorskiej, było sprawdzenie skuteczności (efektywności) metody kontrastywnej (podejścia konfrontatywnego) w nauczaniu języka polskiego jako obcego użytkowników języka białoruskiego i rosyjskiego, a więc użytkowników bliskich genetycznie języków, będących zarazem użytkownikami języków spokrewnionych z językiem nauczany (tj. z językiem polskim). Motywacje podjęcia tego zadania znajdowały przyczyny zarówno w praktyce dydaktycznej pani doktorantki, jak i w koncepcjach części badaczy procesów glottodydaktycznych, zalecających tę metodę w nauczaniu języków podobnych (bliskich, spokrewnionych). W związku z takim ujęciem zagadnienia w sposób naturalny centralnym przedmiotem opisu stała się interferencja, co zostało zasygnalizowane w tytule opracowania.

Podstawę dysertacji stanowił swego rodzaju eksperyment dydaktyczny. Pani mgr A. Czerwińska-Trzaskoma – stosując tę metodę - w roku akademickim 2016/2017 przeprowadziła całoroczny kurs języka polskiego w Instytucie Polskim w Mińsku w 14-osobowej grupie na poziomie początkującym, który został poprzedzony pretestem, a zakończony posttestem. Testy te dotyczyły tych samych zagadnień gramatycznych, odpowiadających normie glottodydaktycznej przewidzianej dla tego poziomu. Ich wyniki zostały porównane z wynikami testów dwóch grup porównawczych, w których dydaktyce języka polskiego jako obcego nie stosowano metody kontrastywnej. Łącznie podstawę materiałową dysertacji stanowi 58 testów, które zostały skonstruowane i ocenione według takich samych kryteriów.

Dysertacja składa się z *Wstępu*, czterech rozdziałów, *Podsumowania*, *Bibliografii*, *Załączników*, *Spisu tabel i wykresów* oraz streszczenia w języku angielskim. *Wstęp* zawiera uwagi dotyczące celu, metody i struktury pracy, a kolejne rozdziały podejmują następujące zagadnienia: I. [s.9-44] *Założenia teoretyczne* (literatura przedmiotu i terminologia: *transfer*, *interferencja*, *norma glottodydaktyczna*, *językowy błąd glottodydaktyczny „sensu largo”*); II. [s. 45-56] *Sytuacja językowa na Białorusi w XXI wieku* (głównie w regionie Mińska w ostatnim 30-leciu); III. [s. 57-75] *Charakterystyka respondentów* (uwzględniająca dane socjolingwistyczne respondentów z grupy będącej przedmiotem badań oraz z dwóch grup porównawczych); IV. [s. 76-213] *Analiza materiału* (omówienie realizacji wszystkich błędów glottodydaktycznych z określeniem przyczyn ich powstania: interferencja zewnątrzjęzykowa, interferencja

wewnątrzjęzykowa, nieznamość systemu języka polskiego, błąd złożony, brak jednoznacznej interpretacji). W obszernym *Podsumowaniu* [s. 214-257] autorka zestawia wyniki badań wszystkich grup, co pozwala jej w sposób przekonujący (m.in. za pomocą metod statystycznych) wykazać skuteczność metody kontrastywnej, przedstawia propozycje metodyczne, dotyczące nauczania języka polskiego jako obcego studentów z pierwszym językiem wschodniosłowiańskim występujące w literaturze przedmiotu, wreszcie formułuje własne propozycje dydaktyczne, których celem jest eliminacja błędów będących wynikiem obu typów interferencji.

W sumie otrzymujemy pełny opis zamierzonego postępowania badawczego, obejmującego podstawy metodologiczne, eksperyment dydaktyczny, ekscerpcję i szczegółową analizę i interpretację materiału, wreszcie – syntetyczne wnioski oraz propozycje dydaktyczne. W moim przekonaniu pani doktorantka w pełni zrealizowała zadanie naukowe, które przed sobą postawiła.

Należy podkreślić, że autorka dysertacji operuje obszerną literaturą przedmiotu (polsko-angielsko-rosyjsko-białoruskojęzyczną), dotyczącą problematyki lingwistycznej, glottodydaktycznej i metodycznej. Biegłe posługuje się metodami analitycznymi dotyczącymi przejawów interferencji występujących w systemie gramatycznym polszczyzny i ich oceny zarówno w kontekście systemu językowego, jak i rozstrzygnięć normatywnych. Umiejętnie zestawia dane szczegółowe i syntetyczne konkluzje. Dysertacja autorstwa pani mgr A. Czerwińskiej-Trzaskomy sytuuje się przede wszystkim w sferze językoznawstwa polonistycznego, ale bez wątplenia ma również wartość w kontekście lingwistyki porównawczej.

Moim zdaniem dysertacja doktorska pani mgr Anny Czerwińskiej-Trzaskomy jest oryginalnym opracowaniem naukowym zarówno pod względem zamiaru analitycznego i zestawienia podstawy materiałowej, jak przeprowadzenia postępowania badawczego. Uważam, że dysertacja ta spełnia kryteria stawiane pracom doktorskim pod względem metodologicznym, treściowym i kompozycyjnym.

Warszawa, dn. 15 I 2022 r.

[Prof. dr hab. Stanisław Dubisz]